

ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಬೋಧಕ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವರು, “ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಏನು ಹೇಳಿದರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಖಂಡಿತಾ ‘ಸಂವಹನ’ ಅಲ್ಲ. ಸಂವಹನ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನ, ಗೊಂದಲ ಇರಬಾರದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ‘Both the two of you sit together separately’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಕೇಳುಗರ ಗೊಂದಲ ಹೇಳತೀರದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು, ಮೊದಲೇ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ, ಚೊಕ್ಕದಾಗಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ‘ಸಂವಹನ’ದ ರಹಸ್ಯ!

ಬೋಧನೆಯ ವಿಧಾನ

ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಬೋಧಕರು ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು, ನಗೆಹನಿಗಳನ್ನು, ಕವನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತರಗತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ ತರಬಹುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಅದನ್ನೇ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ involvement ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಿಂದ ಮುಂಚೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ:

“ನಿಮಗೆ ಹಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನು ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿರಿ.”

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ:

“ಹಾವು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ.”

“ಹಾವು ಪುಂಗಿಯ ನಾದಕ್ಕೆ ತಲೆಯಾಡಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಹಾವಿನ ದ್ವೇಷ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ.”

“ಹಾವು ಮುಂಗುಸಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತದೆ.” ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆಗೆ ಬೋಧಕರು ಮುಗುಳ್ಳುಕ್ಕು, ಬೋರ್ಡಿನತ್ತ ನಡೆದು, ಹಾವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಿಜವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೋಧಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಬ್ಬರ ‘ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ’ ಅಥವಾ ‘involvement’ ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇದು ಬೋಧನೆಯ ವಿಧಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ:

ಇಬ್ಬರು ಅತ್ತೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಇಷ್ಟ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಇಷ್ಟ. ಒಮ್ಮೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಇಷ್ಟ

ಪಡುವವನು ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಮಾರಬೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಇಷ್ಟ ಪಡುವವನು ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಮಾರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಇಷ್ಟಪಡುವವನು ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವನೇ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭವಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇರಿತೆ ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಇಷ್ಟ ಪಡುವವನು ಕಿತ್ತಳೆರಸದ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಅವನೇ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿದುಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಕೂಡ.

ಸರಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಮತ್ತು ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಮಾರುವವನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸದ ಬದಲು ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಕುಡಿದರಾಯಿತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೇಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಕಿತ್ತಳೆರಸ ತರುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಜೇಬು ಸೇರಿದ್ದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಹೊರತೆಗೆದು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಇವನಿಗೆ ಒಂದು ರೂ. ಕೊಟ್ಟು ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಕುಡಿಯುವುದು, ಇವನು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ರೂ. ಕೊಟ್ಟು ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ ಕುಡಿಯುವುದೂ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ತಲುಪುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಡೀ ದ್ರಾಕ್ಷಿರಸ, ಕಿತ್ತಳೆರಸ ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಅಂದರೆ ಇದೇ ಏನು?

ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯೂ ಏಕಪ್ರಕಾರದ್ದಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಹಾರದಂತೆ ಅದು ನೀರಸವೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೂ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಹಲವಾರು ಹಾವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಕಲಿಸುವುದೇ ‘ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಂವಹನಕಲೆ’ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇರಲಿ. ಕನ್ನಡ ಪಾಠವನ್ನು ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವ ತರಗತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಒಬ್ಬ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

ಪರ್ವತದೋಳ್ ಶಿಲೆ ಪಾಲ್ಲರೆಯೆ

ಪಶುವು ಮಗುವನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡೆ

ನಾರಿ ವೇದವನೋದಲ್

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾಗೆ ಮಾಂಸವ ತಿನ್ನಲ್

ಅದೇನಾಶ್ಚರ್ಯಂ ?